

Deelmodule 2

Inzet van e werken bij wegwerkzaamheden

Bijlage bij Handboek Mobiliteitsmanagement bij
wegwerkzaamheden

21 april 2007

Deelmodule 2

Inzet van ewerken bij wegwerkzaamheden

**Bijlage bij handboek Mobiliteitsmanagement bij
wegwerkzaamheden**

21 april 2007

Inhoudsopgave

- 1. Inzet van ewerken bij wegwerkzaamheden 5**
 - 1.1 Wat is ewerken? 5
 - 1.2 De verschillende vormen 5
 - 1.3 Praktijkvoorbeelden 7
 - 1.4 Effecten van ewerken 8
 - 1.5 Ewerken als maatregel bij wegwerkzaamheden 9

- 2. Analyse 10**
 - 2.1 Hoe moet ewerken worden aangepakt? 10
 - 2.2 Wie is erbij betrokken? 10
 - 2.3 Conclusies 11

1. Inzet van ewerken bij wegwerkzaamheden

1.1 Wat is ewerken?

Ewerken is de nieuwe naam voor tele- of thuiswerken. Telewerken wordt nog steeds geassocieerd met thuiswerken, terwijl ewerken breder is. Ewerken is tijd- en plaatsafhankelijk werken met behulp van ICT. De e in de naam benadrukt de mogelijkheden die ICT biedt om werk op afstand te kunnen doen. De verschillende vormen van ewerken worden uitgelegd in de volgende paragraaf.

Naar de potentie van ewerken zijn al veel studies gedaan:

- Ewerken kan in het algemeen in Nederland leiden tot 3 procent minder verkeersdruk, zo blijkt uit een studie van TNO uit 2004 naar de effecten van telewerken op de bereikbaarheid van de regio Amsterdam;
- ook een studie van Hogeschool INHOLLAND uit 2005 naar de effecten van ewerken op de files in Nederland wijst in die richting;
- volgens een onderzoek van TNS NIPO van februari 2007 wil tweederde van de automobilisten die vaak in de file staan, eerder of later naar het werk om files te ontwijken. De opstelling van de werkgever is vaak een knelpunt.

1.2 De verschillende vormen

De vier verschillende vormen van ewerken zijn:

1. Spitsmijdend ewerken.
Steeds meer forensen werken eerst een uurtje thuis om ná de spits naar het werk te reizen. Vooral deze vorm van ewerken ('spitsmijdend ewerken') kan bijdragen aan het terugdringen van de verkeersdruk bij wegwerkzaamheden. Vergaderen met audiovisuele apparatuur en thuis de mail beantwoorden zijn hiervan voorbeelden. Mogelijk negatief neveneffect is dat de spitsperiode langer duurt;
2. Incidenteel thuis 'een dagje ewerken'.
Als iedereen een dagje thuis werkt, zou de verkeersdruk met 20 procent afnemen. Veel werkgevers maken hierover met hun werknemers al afspraken. Dit raakt steeds meer ingeburgerd. Tijdens wegwerkzaamheden zouden werkgevers dit een periode mogelijk kunnen maken;
3. Structureel thuis ewerken.

Medewerkers werken normaal gesproken vanuit huis en zijn zelden op kantoor. Het zijn vooral ambulante medewerkers, zoals mensen die in de buitendienst werken (denk aan consultants en vertegenwoordigers), maar ook medewerkers die administratief werk doen of voor een helpdesk werken. Structureel ewerken en 'een dagje ewerken' hebben meer effect op de mobiliteit dan 'spitsmijdend ewerken' omdat er daadwerkelijk een woon-werkverplaatsing vervalt;

4. Werken vanuit een ewerkkantoor.

Een bedrijf biedt medewerkers aan dicht bij huis te werken vanuit een zogenaamd ewerklocatie. Dit kan op verschillende manieren worden ingevuld:

- 4a. Bedrijven huren voor hun medewerkers kantoorruimte in een speciaal voor dit doel ingericht kantoorpand, voor kortere of langere tijd. Onder meer Regus en QualityCentre zijn aanbieders van flexibele werk- en vergaderplekken met faciliteiten voor videovergaderen, telefonisch vergaderen en 'webconferencing' (vergadering via internet). Deze organisaties bieden daarbij ondersteuning op het gebied van administratie, IT en soms zelfs kinderopvang;
- 4b. Ook kan een bedrijf met meerdere vestigingen medewerkers een flexibele werkplek aanbieden op een andere vestiging;
- 4c. Dit ewerken kan ook vanaf andere openbare locaties (waar steeds vaker een draadloze internetverbinding aanwezig is). Voorbeelden zijn restaurants en hotels langs de weg en de 'hotspots' van NS en McDonalds.

Bij de invoering van structureel thuis ewerken en structureel werken vanuit een ewerkkantoor komt meer kijken dan bij 'spitsmijdend ewerken' en incidenteel thuis 'een dagje ewerken'. Dit vergt van werkgevers een andere kijk op managen en heeft raakvlakken met de cultuur van een organisatie.

Spitsmijdend reizen en werken:

liever géén reizen, en áls het moet: dan overdag

De file op de A27 begint al om 05.30 uur. Op de A1 is het niet anders. Het aantal 'werkbaar uren' voor Groot Onderhoud op het HWN dat er nog resteert in de nacht, wordt steeds kleiner. Daarom is Rijkswaterstaat geen voorstander van een verschuiving van werktijden naar de nacht. Liever (een deel van) de werktijd vervangen door ewerken en pas ná de ochtendspits of vóór de avondspits reizen. Of nog beter: een hele dag thuis ewerken.

Is flexwerken en ewerken hetzelfde?

Nee, het is niet hetzelfde. De termen worden hier en daar door elkaar gebruikt en dat is verwarrend. Onderzoek wijst uit dat flexwerken vooral een verzamelbegrip is voor flexibele

arbeidscontractvormen (oproepkrachten en dergelijke). Ewerken kan daar een onderdeel van zijn, maar is zeker geen synoniem. In het handboek wordt deze term daarom niet gebruikt in dit kader.

1.3 Praktijkvoorbeelden

- De verzekeraar Interpolis biedt haar medewerkers al geruime tijd de mogelijkheid vanuit huis te werken. Hier is het een onderdeel van een compleet nieuwe filosofie op huisvesting en werken. In de ICT-branche is werken ingeburgerd;
- De gemeente Amstelveen is een mooi voorbeeld van een overheidsorganisatie die steeds meer werk van werken maakt;
- Annie Connect is een middelgroot (MKB-)bedrijf dat succesvol werken heeft geïntroduceerd. Het ondersteunt bedrijven op het gebied van telefonische dienstverlening. Annie Connect heeft als doelstelling om mensen weer te betrekken bij het arbeidsproces. Het blijkt dat werken voor deze groep de mogelijkheden daarvoor vergroot. Voor deze innovatieve aanpak heeft deze organisatie de Nationale Contact Center Award 2005 gewonnen;
- Op de site van het Ewerkforum¹ (www.telewerkforum.nl) vindt u meer aansprekende voorbeelden van de invoering van werken.

Het blijkt dat werkgevers de *volgende redenen* hebben om met werken te beginnen:

- Kostenbesparingen (kantoorruimte en reistijd);
- Meer flexibele opstelling naar opdrachtgevers (bijvoorbeeld het aanbieden van diensten buiten kantooruren);
- Ontwijken van de spits;
- Werknemers kunnen efficiënter hun tijd besteden en werk- en zorgtaken beter combineren.

Sommige bedrijven hebben werken altijd als onderdeel van hun bedrijfsfilosofie gehad.

Voorbeeld in de RWS-organisatie

Ook in onze eigen organisatie is er ervaring met werken en andere maatregelen bij wegwerkzaamheden. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft haar medewerkers gestimuleerd om

¹ Ewerkforum is de onafhankelijke stichting die het (tel)werken in Nederland promoot. Deze organisatie bestaat al ruim tien jaar en heeft veel kennis over de invoering van werken. Participanten zijn met name het bedrijfsleven en werkgeversorganisaties als VNO-NCW. De Ministeries van Verkeer en Waterstaat en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (onder)steunen het werk van het Ewerkforum.

tijdens de werkzaamheden aan de Koningskade in Den Haag in augustus en september 2006 de spits te mijden. Daarvoor is een pakket maatregelen gerealiseerd.

Medewerkers konden zich via internet thuis op het netwerk van het Ministerie aanmelden. Ook was er de mogelijkheid om telefoons door te schakelen naar huis. Van deze twee mogelijkheden werd veel gebruik gemaakt. Daarnaast waren er voor automobilisten vervoerbewijzen voor het openbaar vervoer (OV) beschikbaar. Ze konden bovendien gebruik maken van de OV-fiets. Meer informatie over de OV-fiets vindt u in de module 'overstappunten'.

De verkeersdruk bij het Ministerie daalde hiermee met ongeveer één derde. Opvallend was dat de OV-fiets ook veel voor zakelijke reizen werd gebruikt.

1.4 Effecten van ewerken

Momenteel zijn er zo'n miljoen mensen in Nederland die regelmatig ewerken. Het Ewerkforum schat in dat dit aantal binnen een aantal jaren kan verdubbelen. Ter vergelijking: in 1995 waren het er nog slechts 80.000. De stormachtige groei van de IT-voorzieningen thuis is daarvan een belangrijke reden. Toch is het in de praktijk nodig voldoende aandacht te besteden aan het interesseren van werkgevers hiervoor. In deze handleiding vindt u een aantal goede argumenten die hierbij kunnen helpen. In onze maatschappij met een grote dienstverlenende sector zijn veel werkzaamheden en functies geschikt voor ewerken. Denk aan functies als adviseur, vertegenwoordiger en consultant en kantoorwerkzaamheden zoals het afhandelen van mails of het werken aan notities of rapporten. Ook bij activiteiten, waarbij via mail of telefoon contact is met de klant, past ewerken.

Er zijn ook functies, die niet geschikt zijn voor ewerken:

- Locatiegebonden voorzieningen (bijvoorbeeld een winkel of een laboratorium);
- Uiteraard geldt dit bij bepaalde fysieke dienstverlenende beroepen, zoals in de catering en bij de receptie.

Er zijn ook functies die niet voor alle vormen van ewerken geschikt zijn, maar wel deels. Functies waarbij vertrouwelijkheid, beoordeling en emotie een rol spelen (bijvoorbeeld accountancy, werving en selectie) kunnen moeilijk televergaderen, maar wel in ewerkkantoren werken.

Samengevat kan men zeggen dat drie criteria bepalend zijn voor de mate waarin ewerken mogelijk is:

- Voor ambulante werkers geldt het meer dan medewerkers die op locatie moeten werken (zoals een magazijnmedewerker);
- Glijdende werktijden lenen zich er meer voor dan (noodgedwongen) vaste werktijden (zoals een school);

-
- Verplaatsbare activiteiten meer dan plaatsgebonden werk (zoals een winkel).

1.5 Ewerken als maatregel bij wegwerkzaamheden

De variant 'spitsmijdend ewerken' verdient de meeste aandacht als mogelijke maatregel van mobiliteitsmanagement bij wegwerkzaamheden. Als werkgevers het mogelijk maken om vanuit huis 'in te loggen' op het netwerk van kantoor, zijn er hiervoor uitstekende maatregelen. Ook een televergadering om 09.00 uur is eenvoudig te realiseren. Spitsmijden ewerken en 'een dagje ewerken' zijn daarom tegen lage kosten en geringe inspanningen te realiseren. Ze vragen geen grote veranderingen in de arbeidscultuur van een organisatie (zeker niet als tijdelijke maatregel) en kunnen daarom snel leiden tot resultaat. Ook het gericht inzetten van (tijdelijke) ewerkkantoren is op sommige locaties kansrijk, zeker als het gaat om wegwerkzaamheden die gedurende een aantal jaren hinder zullen geven in een gebied.

2. Analyse

2.1 Hoe moet ewerken worden aangepakt?

In stap 2 van de algemene aanpak in het handboek 'Mobiliteitsmanagement bij wegwerkzaamheden' is de gebieds- en corridoranalyse opgenomen. De uitwerking hiervan staat in een Bijlage van het handboek.

Als onderdeel van deze analyse kan een Herkomst-Bestemmingsonderzoek (HB-onderzoek) worden uitgevoerd door het kentekenonderzoek van Rijkswaterstaat toe te passen. Deze leveren herkomst-bestemmings- en NAW-gegevens op van automobilisten van het traject.

Met deze NAW-gegevens kunnen vervoersenquêtes uitgezet worden, waar allerlei vragen in opgenomen kunnen worden over mogelijke oplossingen van mobiliteitsmanagement (zoals openbaar vervoer, vanpooling, ewerken, fiets). Het is interessant te weten wat weggebruikers voor mogelijkheden zien en krijgen (van hun werkgever) om te gaan ewerken. Deze onderzoeksvragen kunnen in de vragenlijsten worden opgenomen. Uitvoering van het kentekenonderzoek moet altijd onder regie van Rijkswaterstaat gebeuren, de mailings naar automobilisten en eventuele vervolgacties worden uitgevoerd onder regie van een mobiliteitsmanager.

2.2 Wie is erbij betrokken?

- De regionale Kamer van Koophandel kan snel inzicht geven in de soort bedrijvigheid in een gebied. Maak gebruik van de ondersteuning die de Kamer van Koophandel kan bieden (in overleg met de mobiliteitsmanager). Beter nog: betrek ze tijdig bij de uitwerking van de aanpak. Deze organisatie kan als intermediair ook een rol spelen bij het stimuleren van werkgevers om aandacht te besteden aan dit onderwerp. Het Ewerkforum werkt vaak samen met de regionale Kamer van Koophandel om organisaties te interesseren in ewerken;
- Ook werkgeversorganisaties als VNO-NCW en MKB Nederland kunnen meehelpen de betrokkenheid van het bedrijfsleven te vergroten. Zoals gezegd: mobiliteitsmanagers kunnen projectleiders hierin wegwijs maken en erbij begeleiden;

- Het Ewerkforum heeft een scan ontwikkeld, die snel inzicht in de mogelijkheden van ewerken geeft. Deze scan bestaat onder meer uit een checklist, die een bedrijf of instelling in kan vullen. De scan wordt uitgevoerd in samenwerking met andere adviesbureaus. Het Ewerkforum wil hierbij de mobiliteitsmanager graag ondersteunen. Het is belangrijk deze activiteiten af te stemmen op de werkzaamheden voor de gebieds- en corridoranalyse. In het handboek 'Mobiliteitsmanagement bij wegwerkzaamheden' is een compleet overzicht van betrokken partijen beschikbaar. Hierin is aangegeven wie er bij ewerken een rol moet spelen (passief of actief).

Tenslotte een algemene opmerking over de rol van Rijkswaterstaat: ewerken is in principe iets dat tussen werkgever en werknemer geregeld moet worden. Rijkswaterstaat speelt slechts een faciliterende rol in de fase van de kentekenonderzoeken en de enquêtes en bij de communicatie van de maatregelen met de weggebruikers. Rijkswaterstaat is wel in bepaalde gevallen ook partij als werkgever (zoals bij de geplande wegwerkzaamheden rond Den Bosch en Utrecht).

Overzicht mogelijke voordelen en nadelen

Voor de werkgever

- efficiënte inzet en hogere productiviteit (15 tot 25 %)
- grote bijdrage aan innovatie
- besparing op kosten (huisvesting, reizen)
- betere arbeidsvoorwaarden, gunstig bij krapte op
- andere stijl van leidinggeven en aansturing (cultuur)
- voldoen aan verplichtingen wet- en regelgeving (Arbo, fiscaal)
- kosten voor ICT en inrichting
- zorg voor bereikbaarheid van personeel

Voor de werknemer

- betere balans werk en privé
- minder reistijd
- meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid
- minder (informele) contacten met collega's
- mogelijk onvoldoende aandacht voor balans werk en privé

Gezien doelstellingen Rijkswaterstaat

- minder files
- spreiding files over de dag
- minder CO₂-reductie

2.3 Conclusies

Ewerken is al behoorlijk ingeburgerd, maar biedt nog veel potentie. Vooral de mogelijkheden van 'spitsmijdend ewerken' en 'een dagje ewerken' zijn groot. Met medewerking van werkgevers is het mogelijk dat forensen vaker de spits mijden. Op deze manier kunnen ze een grote bijdrage leveren aan het terugdringen van de verkeersdruk bij wegwerkzaamheden. Het is dus zinvol aan ewerken aandacht te besteden aan maatregel bij wegwerkzaamheden.

Internet

Nuttige websites over ewerken

- * informatie over ewerken is te vinden op de site van het Ewerkforum: www.ewerkforum.nl. Onder 'cases' vindt u hier meer praktijkvoorbeelden.
 - * ook het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besteedt op haar website aandacht aan ewerken: kijk op http://home.szw.nl/navigatie/dossier/dsp_dossier.cfm?set_id=144.
- Andere interessante sites over dit onderwerp zijn:
- * www.nederlandbreedbandland.nl: breedband is simpel gesteld een snelle vorm van internet (kabel en ADSL). Oftewel: een vorm van datacommunicatie die snelle overdracht van complexe, multimediale informatie mogelijk maakt. Nederland Breedbandland is een platform dat maatschappelijk en economisch relevante sectoren stimuleert en helpt om beter en sneller gebruik te maken van breedband. Bij stimuleren van ewerken is snelle en betrouwbare datacommunicatie essentieel.
 - * www.domotion.nl: de website van het project 'Domotion'. Dit is een initiatief van een aantal gemeentes in de regio Amsterdam om door middel van ewerken de bereikbaarheid, het vestigingsklimaat en de leefbaarheid binnen de regio Amsterdam positief te beïnvloeden. Het project wordt uitgevoerd door TNO. In deze module wordt verwezen naar de potentie die TNO heeft bepaald voor ewerken.
 - * www.emancipatieweb.nl/dagindeling/home: deze website van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaat over het beter combineren van werk en privé. Dit moet mede door de mogelijkheden van ewerken leiden tot een betere dienstverlening.
 - * voor meer informatie over flexibele werk- en vergaderplekken en videovergaderen, virtuele kantoren, telefonisch vergaderen en webconferencing kijk eens op www.regus.nl en www.qualitycentre.nl.
 - * voor meer informatie over Annie Contact zie www.annie.nl.
 - * een nieuwsitem van RTL nieuws over de relatie tussen de spitsproblematiek en flexibele werktijden vindt u hieronder:
[http://www.rtl.nl/\(/actueel/rtlnieuws/\)/components/actueel/rtlnieuws/2007/02_februari/15/binnenland/0215_1915_tns_nipo_files.xml](http://www.rtl.nl/(/actueel/rtlnieuws/)/components/actueel/rtlnieuws/2007/02_februari/15/binnenland/0215_1915_tns_nipo_files.xml).

Specifieke rapporten over deze maatregel zijn genoemd in de bijlage van het handboek